

რედაქცია

მელი მინოვის ქუჩაზე, ატემ ჩიგვჭოვის საბ-
ლებში.

ხელის მოწერა

რედაქციაში და სტ. მელიქიშვილის სტამბაში.
ქალაქს გარეშე მცხოვრებთათვის: ВЪ Тифлисѣ. ВЪ
редакцію газеты „Дროზბა“.

გაზეთის ფასი

წელიწადში 8 — მან., და ნახევარ წელიწადში —
4 მან. და 50 კაპ., თვეში — 1 მან.
საღივე ნომერი — ერთი შაური.

დროზბა

გამოდის კვირარაობით, ოთხშაბათობით და პარასკეობით

განცხადება

მიიღება ქართულს, რუსულს, სომხურს და ფრან-
კულს ენებზე.

განცხადების ფასი

დღი ასობით, ასობით — 1 კაპ., ასო-მოაგრულით,
სტრიქონზე — 8 კაპ., ციტრატით, სტრიქ. — 5 კაპ.,
პეტით — 4 კაპ.

თუ საჭიროება მოითხოვს, რედაქცია გასწორებს
და შეამოკლებს გამოცხადებულ ხტატიებსა.
ღაუბრებელი სტატია ავტორს არ დაუბრუნდება.

რედაქციის აზარი

„დროზბის“ რედაქცია იძულებულია გამოუცხადოს იმ ხელის-
მოწერა, რომელთაც წლებადელი გაზეთის ფული ჯერაც
არ შემოუბრუნებიათ. რომ თუ ამ დღინობისთვის დაგვავადი არ
შემოიბრუნებენ ხელს ფულს, გაზეთის გაგზავნა მოეხდინება.

ამასთანავე და ამ თავითვე საჭიროთ ვრაცხთ გამოვაცხა-
დოთ, რომ მოგაველ ფულს გაზეთი ნინიანთ არავის არ გაგზავ-
ნება.

ეს ორი განცხადება არ შეეხება იმ პირთა, რომელთაც გა-
ზეთი ჩვენი ავანტაჟის შუამავლობით დაუბრუნებიათ.

მაგები, საზოგადოება თხოულობს
ამას, ყველა ეთანხმება იმათ, ყველა
ამბობს, რომ ისინი ამ მოთხოვნე-
ლებში მართლნი არიან, რომ იმა-
თი ჰაზრი საფუძვლიანი ჰაზრია. მა-
გრამ რა გამოდის? ჯერ ჩვენ ვერა
ვხედავთ, რომ ეს იმათი საფუძვლი-
ნი მოთხოვნელები ასრულებულიყოს;
ვერა ვხედავთ, რომ განათლებულებს
ის სარგებლობა მოეტანოსთ ქვეყნი-
სათვის, რომელსაც იმათგან მოე-
ლოდნენ და თხოულობდნ.

განათლებული — რომ სამსა-
ხურში შევიდეს და ერთგული სამსა-
ხურისთვის მესამე ხარისხის ანდა
ჯვარი მიიღოს, — ეს ხომ მაინცა-და-
მაინც ქვეყნის სამსახური არ არის!
შინიერსიტეტის დიპლომანმა ბ — მა
ადეოკატობა რომ დაიწყოს, თავის კლი-
ენტები სცარცვოს და ფულები ბლო-
მათ მოაგროვოს, — ამით ხომ ხალხს,
თუ არა დააკლდება, არაფერი მოე-
მატება!

მცოდნე კაცი რომ ბაბრიელ
მინაიჩის ანუ ივან მინაიჩის ქარხნე-
ბისა ან მამულების გამგებელად და-
უდგეს და იმათსავეთ მოეპყრას იმ
მუშებს, რომელნიც იმათ ხელქვეით
იქნებიან, — ეს ხომ ქვეყნის სარგებ-
ლობა და საზოგადოების სამსახური
არ იქნება!

და მომეტებული ნაწილი ჩვენ გა-
ნათლებულთაგანი კი ამისთანა არიან.
ამ გვარად ჩვენ ვხედავთ, რომ

ამ ახლანდელმა განათლებულ-დებ-
ლომანებმა ვერ შეასრულეს ქვეყნის
მოლოდინი და იმედი.

ჩვენ გვინდა ერთს ისეთს წინადა-
დებაზე მოვილაპარაკოთ, რომელიც,
თუმცა ახალი არა არის რა, მაგრამ
ამ ჟამად ერთად-ერთი საშუალებაა,
რომელიც ამ მდგომარეობიდან, ამ
მცოდნე და ნამდიდრ-სასარგებლო
კაცების ნაკლებობისაგან იხსნის ქვე-
ყანას. ამის შესრულება ძნელი არ
არის... მაგრამ ამაზე შემდეგ ნომერ-
ში მოვილაპარაკოთ.

დღიური

ჩვენ შევიტყუეთ, რომ შოთში ერ-
თი საქმე იწყება, რომელსაც იმე-
რეთისა და სამეგრელოს წარმოებისა-
თვის, უეჭველია, დიდი მნიშვნელობა
ქნება: ინგლისელს პიკოკს, რამდენ-
იმე პირის შემწეობით, განუზრახავს
საკუთარი ხომალდის კიდვა და ამას-
თანავე კამისიონრობის განსნა, სა-
დაც იყიდიან სიმინდს და როცა
ბლომათ მოაგროვებენ, ამ თავის ხო-
მალდით გაგზავნიან ინგლისში გა-
სასაღებელად.

ამბობენ, რომ მარტო იმერეთი-
დამ და სამეგრელოდამ ყოველ წე-
ლიწადს უკანასკნელი ერთი მილიონ-
ნის სიმინდი გააქვთო. შუ. პიკო-
კი, როგორც შევიტყუეთ, ამ ჟამად

არ შეუძლიან; ამისათვის საჭიროა
ნიჭი.

VII

მაშ ესე. „სურამის სინე“ არის
არამთუ აღტაცებით, გრძობით, კ.ც-
მოყვარეობით საფე სიტყვა, წარმო-
თქმული დაჩაგრულ ხალხის გასამხ-
ნეველათ და დასაცველათ და დაუნ-
დობელ ბატონების გასაკიცხვათ,
არამედ ის არის ხელოვნური გამო-
ხატვა ადამიანის ხასიათისა. ამ გვარი
ღირსებანი თხზულება მხოლოდ
ჩვენში კი არა, სხვა ქვეყნებშიაც
ბევრი ვერ მოიპოვება.

„სურამის სინე“ იმისთანა თხზუ-
ლებაა, რომელსაც თუ წაიკითხავთ,
ჩქარა არ დაგაიწყებდათ, არამედ
ცხოვრებაში ხშირათ მოგაგონდებათ
იმის მოქმედი პირები. რუსები რო-
ცა ნახვენ ძალიან მკვებარა და ცო-
ტა ცეტ-ფანტურა ახლგაზდა კაცს,
იტყვიან ეს ხლესტაკოვიაო; თუ ნა-
ხვენ ძუნწს — ეს პლიუშკინიაო; და
თუ „სურამის სინის“ მკითხველი
ნ ხყს გაიძვერა იმერელს, იტყვის
ეს ღურმიშხანიაო. ღურმიშხანი უკ-
დავი პირია და ის, რაც უნდა გავ-

ნათლდეთ, ჯერ კიდევ დიდხანი
ისევ ის გაიძვერათ დარჩება და „სუ-
რამის სინე“ ჯერ კიდევ დიდხანი
სიამოვნებით წაიკითხება.

VIII

აქ არ შემოიძლიან არ გიჩვენოთ
აგრეთვე ის ნაკულუღევანებებიც,
რომლებიც შევამჩნიე ჰონქაძის მო-
თხრობას.

ღურმიშხანის საცოლო, ბულის-
ვარი არის ქალი დიდათ წყნარი,
მორიდებული; იმას საშინლათ უყ-
ვარს თავის ქალბატონი და აგრეთვე
ღურმიშხანიც. თუმცა მარტო დიდი-
ხანია ერთ სახლშია თავის საქმროს-
თან, მაგრამ ის იმას არ იცნობს
კარგათ; იმას ჰგონია, რომ ღურმი-
შხანს შეუძლიან იმის სიყვარული
და ბევრი იმედები აქვს იმაზედ. მრ-
თი სიტყვით, მარტო არის გულჩეი-
ლი, ღრმით მოყვარე თავის უგრძნო
საქმროსი; მაგრამ რა გაიგო, რომ
ღურმიშხანმა მოატყუილა და სხვა
შვირთო, აგდებს თივის საყვარელ
ქალბატონს და სცილობს იპოვნოს
საშუალება შური უგოს თავის ძველ
საყვარელს. ის ხდება ამისათვის მკი-

საქართველო

წინადადება

სტატია პირველი

ვისაც არ შეხედებით ჩვენში, ვი-
საც არ დაუწყებთ საუბარს ჩვენი
ქვეყნის მდგომარეობაზე და საქრო-
ებაზე, ყველა გვეუბნება, რომ მიწა-
წყალი კარგი გვაქვს, ბუნებითი სიმ-
დიდრე არ აკლია ამ ჩვენს საქართ-
ველოსო; მაგრამ უხედურება ეს
არისო, რომ კაცები არა გვეყვანან,
რომ იმუშაონ, კაცები არ არიან,
მუშაობა რომ იცოდნენო.

შეგვან გესმისთ, რომ ჩვენს ნა-
სწავლ ახლგაზდობას ცუდი მიმარ-
თულება აქვსო, რომ იმათი ცოდნა
და უმაღლესი სწავლის მიღება თით-
ქმის სრულიად არ გამოადგა ჩვენს
ქვეყანასაო.

შფრო პრაქტიკული დრო დადგა.

მერავის ვერ გააკვირვებთ და ვერა-
ვის ვერ დააკმაყოფილებთ ახლა იმით,
რომ უნივერსიტეტის დიპლომი აი-
ლოთ, ჩამოხვიდეთ ჩვენში და რო-
მედსავე სასამართლოში ანუ სამმარ-
თველოში შეჰყოთ თავი.

საზოგადოება სხვა საქმეს თხოუ-
ლობს, სხვა სამსახურს მოელოა იმ
ახლგაზდობისაგან, რომელთაც სწა-
ვლა მიუღიათ, რომელნიც თავის თავს
განათლებულებად სთვლიან.

შველა ასე ჰსჯის:

თქვენ უმაღლესი სწავლა მიგი-
ლიათ? განათლებული კაცი ბრძან-
დებით? მაშასადამე თქვენი პირ-და-
პირი მოვალეობაა, რომ ყვ განათ-
ლება ცოტა ჩვენც მოგვაცხობთ; ზნე-
ობით ვაღივებულნი ხართ, გადაუხა-
დოთ ქვეყანასა და საზოგადოებას ის
ხარჯი, რომელიც თქვენი სწავლის
მიღებისთვის გაუწივია; ცოტათი მა-
ინც უნდა შეეტყუას ჩვენს ხალხს,
რომ იმას მცოდნე და განათლებუ-
ლი შეილები ჰყავს!

მწიგნობრობა

„სურამის სინე“

მოთხრობა დან. ჰონქაძისა, გამოცემუ-
ლი მკ. ხელაძისა და ი. ბაქრაძისაგან.

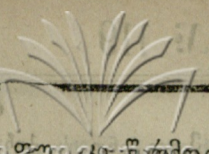
VI

ღურმიშხანის სიცოცხლეში იყე-
ნენ იმისთანა წამებიც, როდისაც ეს
აგი კაცი ხდება ღირსი შეცოდებისა.
ხან-და-ხან ის ნანობს, რომ თავის
საყვარელს და თავის დამხსნელს მარ-
დოს უსენიდიხათ უღალატა და
თავის ალა, ურომლოთაც ის ვერ
გამდიდრდებოდა, არც კი დამარხა.
ღურმიშხანს, ამ უგულო, ფარისეველ
კაცს შეუძლიან ხან-და-ხან მიეცეს
გრძობას. იმას არ უყვარს მარტო,
მაგრამ ვფერება, რადგანაც იმისგან
მოელის თავისთვის სარგებელს; მაგ-
რამ მოხდება ხოლმე ისეც, რომ ის
ამ თავისგან მოტყუებულს გოგოს
ელაპარაკება გულწრფელათ, მით უ-
ფრო, თუ ეს გულწრფელობა არ
გებს იმის პლანებ. მგონია, რომ
ღურმიშხანი არა სტყუეოდა, როცა
ამბობდა:

„მინც რასმე დააშავებდა (ბატო-
ნის სახლში), ყველა ჩემი ბრალი
იყო: მინ რა მოიპარა? იმერელმა.
მინ რა გატყნა? იმერელმა. მის დას-
ციინან? იმერლის ბიქს. მისა სცემენ
გაჯაერებულ გულზე? იმერლის ბიქს.
მის გასაჯაერებლად სთქონ იმერ-
ლების დასაცინი ანდაზები? იმერლის
ბიქსა. მე, მარტო, ბევრჯერ მიგმია
ღმერთი ჩემი გაჩენისათვის, ბევრჯერ
მიტირნია მწარე ცრემლითა, მაგ-
რამ ვინ იყო ჩემი ნუგეშის მცემე-
ლი? პარეინ“

მრთი სიტყვით, ღურმიშხანზე რომ
კითხულობთ, წარმოგიდგებათ ნამ-
დიდი, ცოცხალი კაცი, რომლის-
თვისაც ღმერთს ჰკუა მიუცია, მაგ-
რამ ის კი ამ ჰკუას ხმარობს თავის
საყვარლის და თავის გამამდინიერე-
ბელის დაღუპვაზედ და თავის და
თავის ოჯ ხის გაბედნიერებაზე.

კითხულობთ „სურამის სინეს“ და
თქვენ ღურმიშხანი, როგორც ცო-
ცხალი კაცი, ხან გეძულდებათ და ხან
გებრალდებათ. ამ გვარ ხელოვნებით
გამოხატვა კაცის ხასიათისა ყველას

ინგლისშია ამ საქმის მოსათავსებელი.

* *

ჩვეულებრივად წელსაც მერის მინდორზე ჯარია მოკრებილი მანი-ოვრებისათვის. ამ ჯარში ყველაზე უფრო მომეტებული ყურადღება გუ-რულებსა და იმერლებისაგან შემ-დგარმა ირრეგულიარულ პოლკმა მიიქცია. სამხედრო საქმის მკოდნე-კაცები ამბობენ, რომ იმათთანა სი-მარდეს, გამჭირაობასა და თოფის სროლას არც ერთი სხვა ჯარი არ იჩენს; რასაც სხვები ხუთი-ექვსი წლის განმავლობაში ვერ ასწობენ, ესენი ნახევარ წელიწადს სწავლო-ბენო.

* *

მართი ახალი საქმე დაიწყო ჩვენს შალაქში: ქუჩებში დაიარებაან პატა-რა ბიჭები და ადგილობრივსა და სა-ტახტო ქალაქების გაზეთებს ჰყიდიან ცალკ-ცალკე ნომრებად. როგორც შევიტყუთ, დღემი ამ თავით სამი, ოთხი და ხან ხუთი მანეთის გაზეთებს ასაღებენ.

* *

ზეგ, სამშაბათს, 21 ღვინობისთვის, აქაურს სამეურნეო საზოგადოებაში იქნება წარდგენილი მუშაობა კომი-სიისა, რომელიც ლოჭინის სამეურ-ნეო შკოლის თაობაზე მოსალაპარა-კებელად იყო ამორჩეული ამ ორი კვირის წინათ. კომისიამ უნდა შეი-ტანოს საზოგადოებაში თავის ჰაზრი იმაზე — თუ: უნდა დარჩეს ეს შკო-ლა იქვე, სადაც ახლა არის, თუ სხვა-გან სადმე უნდა გადაიტანონ. ბა-დაწყვეტა ამ კითხვისა და მიღება და მიუღებლობა კომისიის ჰაზრისა სა-ზოგადოებაზედ არის დამოკიდებული. ამის გამო კარგი იქნება, რომ ამ სხდომაზე რაც შეიძლება მომეტებულ წევრნი დაესწონ.

* *

თხვათ, ჩვენ უმეცარ ხალხის თვა-ლის ამხვევთ და მაინც თავის განზ-რახვას ასრულებს.

წყნარი და მშვიდი ბულის-მარდი კაპასდება თან-და-თან და ბოლოს, სიბერის დროს, ესმის, რომ სურამში ციხეს აშენებენ, მაგრამ ვერ აუშე-ნებიან; რამდენჯერაც აიტანენ კე-დეღს რამდენიმე ადამიდი, იმდენ-ჯერ მთლად ინგრევა. ამაზე დაეკი-თხებიან მარდოს. მარდოა უპასუ-ხებს: „სახე მხოლოდ მაშინ აშენ-დება, როცა იმას კედელში ჩატანენ დედის ერთა შეიღის ღურმიშხანისას — ზურაბსა.“

შეცარ ხალხს სჯერა მკითხვის სიტყვა, როგორც სახარებისა და ზურაბს ჩატანინებს ციხის კედელში. ღურმიშხანის ცოლი ჰკუიდა იშლე-ბა; თითონ ღურმიშხანი კი ჩამოდის შალაქში მარდოსთან და აქ ისინი შემოაკედებიან ერთმანეთს. ღრამა თავდება.

აქ, მგონია, ყველასთვის საინტე-რესო იყო გავგო, როგორ, რა გზით გულ-ჩეილი და ნაზი მარდუა ხდება და უნდა ვთქვათ შურის მგებელათ; რა

რადგან მეურნეობაზე ჩამოვარდა ლაპარაკი, აქვე ვიტყვი, რომ ის გუთანი, რომელიც ძახეთში მოუგო-ნიათ და რომელზედც ამას წინათ „ღრობაში“ რამდენიმე სიტყვა იყო, როგორც ამბობენ, თითქმის მთელს ძახეთში შემოუღიათ ახლა. ბუთანი ერთს ძახეთის თავადიშვილის (ლ. ჯანდღერის) მოსამსახურე — იმერელს მოუგონია; თითქმის ისეთივე მოწ-ყობილობა აქვს თურმე, როგორც ჩვეულებრივ ქართულ გუთანს, მხო-ლოდ უფრო სუფთათაა გაკეთებუ-ლი და უფრო პატარაა ასე, რომ ორი უღელი ხარ-კამბეჩით ადვილად შეიძლება მუშაობა.

* *

წარსულს სხდომაზე სამეურნეო საზოგადოებაში ქართულ გუთანზე იყო მოლაპარაკება; ამ საგანზე ჩვენ გარკვეულ შენიშვნას მოველით და ამიტომ ახლა არას ვამბობთ.

* *

ქიდე ერთი ცნობა ჩვენი მემამუ-ლეებისთვის: სამეურნეო საზოგადო-ების იუბილეს დროს რომ გამოფე-ნა იყო, კახელმა თავადიშვილმა მრ. ჩოლაყაშვილმა თავის მოგონილი საღეწავი მაშინა წარმოადგინა, რომელიც, როგორც ამბობენ, ძახეთში ბევრგან შემოუღია და კარგათა და უფრო მალეც ღეწავს.

„დროების“ კორექსიონდენსია

ზორი, ღვინობისთვის 16-ს

როგორც მარტის დღეებში ნზე ხან გამოაჰყეტს, ხან ღრუბელში იმალება, ისე ზორიც დღეს ვაშხია-რულდება, ხვალ მოიწყენს. „მარტია, მარტია“, აკაკისა არ იყვეს, ჩვენი ზორი!

დღემდი, მოგეცათ ღვთის წყალო-ბა, აქ ამბები იყო: ყველა ალტაცე-ბული ცერებზედ დახტოდა მეტის სიმხიარულით; დღეს კი შეიცვალა

ბრძოლა წარმოსდგება იმის გულში, რა ფიქრები ერეოდა იმას თავში იქ დროს, როცა ის გადასჭრიდა განზღა-რეიყო თავის მოძმეების, ხალხის შეი-ღების თვალების ამხვევი და უნდო-და მოეხმარა მთელი თავის სიცოც-ხლე თავის ძველ საყვარლის დაღუპ-ვაზე. როგორ კეთილი, მეტად კე-თილი, წყნარი ქალი გადიქა ეშმა-კათ?

ამაზე სიტყვასაც არ გვეუბნება ავტორი და აი რატომ თითონ მარ-დო გამოდის მოთხრობაში რალც უცნობ პირათ.

IX

შუ. ჩხეულოვის რომანსაც ბევ-რი დააკლო ამავე ვაჩუშებამ შესა-ხებ იმ ბრძოლისა, რომლის შემდეგ იმის მამარი გამოვსალაშა თავის სა-ყვარელს შალვას და შესწირა თავის სიცოცხლე სამშობლოს.

ეს გვიმტკიცებს, რომ ამ ორივე ჩვენ უკეთეს ბელეტრისტს აკლია დაახლოებული ცნობა ქალის გუ-ლისა *).

*) ეს მწერლები სხვაფრთავე ჰგვანან ერთმანეთს. მრევს აკლია ჩვენ გარსულის

დეკორაცია: ეხლა აქ „სკუჩხობის თვე“ დაგვიდგა. აფორები გადაი-ფანტ გადმოიფანტნენ აქეთ იქით, შე-მოგვეცალნენ, ამისათვის მუზიკაც — ეს ჩვენი სმენის დამამტკობელი და ალტაცებაში მომყვანი — მოგვაკლ-და, რის გამოთაც როტონდაც ძილს მიეცა! როცა როტონდის სახელს გავიხსენებ, მწუხარებით კრიჭა შე-მეკერის ხოლმე. რომ იცოდეთ, რა სამწუხაროა ჩვენთვის როტონდის დახურვა, თქვენც გაგვეხიარებით ამ მწუხარებაში!

ამდენი ხანი „კამედანჩიკები“ იყ-ნენ და ბარე ორ თვეს ისინი გვა-მხიარულებდნენ, მაგრამ ეს ცოტა ხანია ი ჩვენი ცოდვით საესენიც მოგვეშორდნენ!... რა დაგერჩა ეხ-ლა? ღობლებული როტონდის ბალი და გაფხეკილი „ნოვოპოსლენია.“

ღმერთო ჩემო! შინ უნდა გადაა-ტაროს ამოდენა ღამეები სახლში ჯდომით! თველში ჩინი გამოგველე-ვა, ღიერთმანი! რა უნდა ვქნათ, არ ვიცით!...

მოდო ერთი, გაგებრივდეთ და ქ... ქარ... თული წარმოდგენა გაემართათ! ჰმ! მე რა ვსთქვი და! მართული წარმოდგენა-მეთქი! ჰო და რა არის, ტყუილი ვსთქვი თუ? ნეტაი გაიმარ-თოს და უნაყოფოთ არ ჩაიღოს, ჩემო ძამია! მერ ჰხედავდი, რომ რა-ღაც ცირკი, რომელშიაც თითქმის მუდამ ერთსა და იმავეს იმეორებ-დნენ და რომელიც უფრო მასხარო-ბაა, ვინემ საგრძნობელი რაიმე, — ორ თვეს იყო და ხალხი ყოველ ღამეს მუდამ დადიოდა?

თუკი მასხარობაზედ ვგეთ ახირე-ბულ გრძნობას იღებს საზოგადოება, ნუ თუ ქართულ წარმოდგენას, ამ ჩვენთვის გონებითა და ზნეობითად განმანათლებელ საქმეს, უარ ჰყო-ფენ?! თაის დღემიც არა! საზოგა-დოება მუდამ დიდის ალტაცებით

მაგრამ სად შევსწავლთ ამ მწერ-ლებს სხვა და სხვა გვარი ხასიათი, გრძნობანი? ჩაკეტილი ვართ ერთ რომელიმე კუნჭულში, ყოველ დღე ერთ და იგივე კაცებს ეხედავთ; არ არის ჩვენში საზოგადობრივი ცხოვე-რება, არ არის ჩვენში საზოგადო მოძრაობა, რომლის გამო შეგვეძ-ლოს ერთმანეთთან დაახლოვება, ერთმანეთის გაცნობა, ერთმანეთის-თვის თავის გულის წუხილის გამო-თქმა.

სხვებს ჩვენზე უფრო ბედნიერ ხალხებს აქეთ ყრილობანი, ერობა, სამეცნიერო კრება და სხვა საზოგა-დოებანი; იქ მუშაობენ ერთად; ეს-მით ერთმანეთისა; იქ ადვილია ადა-მიანის გული გაიცნოს მწერალმა და იმის ძვერა გამოხატოს თავის თხზუ-ლებაში.

ცნობა. როგორც უფ. ჩხეულოვმა გადუ-რია წელიწადები და მიხანტის იმპერატო-რი გახდა სულთანათ, ისე, უფ. ზონქაძე ლაპარაკობს იმ დროის ბატონ-ყობაზე, რომლისც, სწორეთ, არაინ არ იცის, იყო თუ არა ბატონ-ყობა.

დადის და იელის, თუ უფ. წამრდ-გენას არ დაიხარებდნენ დეკორაციუ-ნიას არ დაიწყებენ. წარმოდგენ-ლებს თუ იტყვი, ამას წინეთ რეგ-ენებმა წარმოადგინეს და ბრძენებს რა დამართებათ, ვეჟო!

მოდო ერთი, გაგებრივდეთ და ქ... ქარ... თული წარმოდგენა გაემართათ! ჰმ! მე რა ვსთქვი და! მართული წარმოდგენა-მეთქი! ჰო და რა არის, ტყუილი ვსთქვი თუ? ნეტაი გაიმარ-თოს და უნაყოფოთ არ ჩაიღოს, ჩემო ძამია! მერ ჰხედავდი, რომ რა-ღაც ცირკი, რომელშიაც თითქმის მუდამ ერთსა და იმავეს იმეორებ-დნენ და რომელიც უფრო მასხარო-ბაა, ვინემ საგრძნობელი რაიმე, — ორ თვეს იყო და ხალხი ყოველ ღამეს მუდამ დადიოდა?

დადის და იელის, თუ უფ. წამრდ-გენას არ დაიხარებდნენ დეკორაციუ-ნიას არ დაიწყებენ. წარმოდგენ-ლებს თუ იტყვი, ამას წინეთ რეგ-ენებმა წარმოადგინეს და ბრძენებს რა დამართებათ, ვეჟო!

მოდო ერთი, გაგებრივდეთ და ქ... ქარ... თული წარმოდგენა გაემართათ! ჰმ! მე რა ვსთქვი და! მართული წარმოდგენა-მეთქი! ჰო და რა არის, ტყუილი ვსთქვი თუ? ნეტაი გაიმარ-თოს და უნაყოფოთ არ ჩაიღოს, ჩემო ძამია! მერ ჰხედავდი, რომ რა-ღაც ცირკი, რომელშიაც თითქმის მუდამ ერთსა და იმავეს იმეორებ-დნენ და რომელიც უფრო მასხარო-ბაა, ვინემ საგრძნობელი რაიმე, — ორ თვეს იყო და ხალხი ყოველ ღამეს მუდამ დადიოდა?

რადგან სიტყვამ მოიტანა წარმო-დგენის მოხსენება, ვიტყვი ორიოდ სიტყვას.

შეყრილან რამოდენიმე ბავშვები, „გაუზუბრავს“ „პატა აწონა“ და „ლავეთ“ წარმოუდგენიათ, რომ ბა-ვეშვებს პირველ მოქმედების შემდეგ სანთლები არ დაეჭროთ, რის გამოც მეორე მოქმედება ველარ მოუხერხე-ბიათ ბნელაში. ბილეთის ფასი ორ შაურდამ სამ კაპეკამდი ყოფილა, აულათ სამ აბაზ უხალთუნ!

თეოფ. ძანდელაქი

რუსეთი

მართს რუსულს გაზეთში იწერებიან რომ სამხედრო სამინისტროსთვის მო-მავალ წელიწადს 179,290,000 მანე-თი არის ხარჯათ დანიშნულიო.

ზასული ენკენისთვის განმავლო-ბაში რუსეთის სხვა და სხვა ქალა-ქებში და სოფლებში 2,909 ჯერ გა-ჩენილა ცეცხლი, რომლისგანაც მცხოვრებლებს 7,337,046 მანეთის ზიანი მისცემია.

ს. პეტერბურლის უფზის ერობას უთხოვნია მმართველობისათვის ნე-ბა რთვა, უფლება მიეცეს, რომ უფზ-დის გლენები ვალდებულად გახადონ,

ჩვენში კი მწერლები მოწყვეტი-ლი არიან საზოგადოებისაგან, იმათ-ში ბევრი განსხვავებაა, იმათ ერთ-მანეთზე დაწყნარებით სჯა არ შეუ-ძლიანთ, თითქმის არაფერი არ ესმით იმათ ერთმანეთისა. ჩვენი უკეთესი მწერლები დაღონებით ამბობენ:

...მამულო, ჩემი ტანჯვა მხოლოდ ის არი, ი: არი მხოლოდ სატირალი და სამწუხარო, რომ შენ მიწაზედ, ამდენ ხალხში კაცი არ არის, რომ ფიქრი ვანდო, გრძნობა ჩემი განუზარო!

იქნება ეს გარემოება იყოს ცო-ტათ მაინც მიზეზი იმისი, რომ მთელ ჩვენ მწერლობაში მოიპოვება მხო-ლოდ ორიოდ რიგიანი მოთხრობა, სადაც გამოხატული ყოფილიყო ქარ-თველი. მაგრამ ამ გვარ სიღარიბეს ჩვენ მწერლობისას აქვს სხვა მიზე-ზიც, რომელზედაც მოვილაპარაკებ შემდეგ, სხვა მოთხრობის გაშინჯვის დროს.

გ. თ.

რომ ყველამ თავიანთი საქონელი საზღვეველ საზოგადოებაში შეიტანონ. მობა ამ თხოვნას იმით ამართლებს, რომ პეტერბურგის უფლებით თითქმის მუდამ წელიწადს პირუტყვის ჭირი არასო, ამით მცხოვრებლებს დიდი ზარალი აქეთო და როცა საზღვეველ საზოგადოებაში ექნებათ შეტანილი, მაშინ კი ზარალს ეს საზოგადოება უზღავსო.

მეტომბრის 9-ს დაწვეულა რიგაში ჩვეულებრივი სხდომები ლიბლანდის მონენტიისა, ე. ი. ისეთი ხალხის წარმომადგენელთა კრებისა, რომელსაც ამ ქვეყნის ზოგიერთი საქმეების გამგეობა აქვს მინდობილი.

აწ მდგომარე წლის განმავლობაში ხერხონის ერობას სახალხო განათლებისათვის 170,100 მანეთი დაუხარჯავს.

ბირჟის უწყებებში იწერებინან, რომ შრისტეს აღდგომის მეორე დღეს მოსკოვში სანადირო და საზოგადოთ კაცისთვის გამოსადეგი პირუტყვის გამოფენა იქნებაო. შარშანაც ყოფილა იქ ამ გვარი გამოფენა, მაგრამ ძალღებისა და ცხენების მეტი არაფერი არ წარმოუდგენიათ; წლიდან დღე გამოფენაზე კი ყველა შინაური პირუტყვეები იქნებაო. გამოფენის შემდეგ, ძაღლების დასაფასებლად, მგლებზე სანადიროთ აპირებენ წასვლასა.

უცხო ქვეყნები

გერმანიის არაულობა. ჩერნოგორიელს შილიპოვიჩს, რომელსაც ბონიელი განდგომილები ჰყოლია ხელ ქვევით, მსმალოს ჯარი დაუმარცხებია, იმათი ყაზარმები დაუწევას და ბევრი თოფიარალი წაურთმევი.

მა ბონიაში; თვითონ გერცოგოვინაში კი, როგორც იწერებინან, ამ უკანასკნელ დროს აჯანყებულების საქმე კარგათ ვერ მიდისო. მსმალოს ჯარს რამდენსამე ალაგას დაუმარცხებია ლიუბობრატოვიჩისა და პეკოს ჯარები. მაგრამ მქტომბრის 3-ს 2,000 ახალი განდგომილის ჯარი, რომელსაც ლაზარე სოხიცი მოუძღვის თურმე, მოდის ახლა ამათ დასახმარებლად და იმედი აქეთ, რომ ისევე ძველებურად გამაგრდებიან. ამას გარდა რაგუზიდან იწერებინან, რომ აქ იტალიელი ვოლონტერების მოსვლას მოველითო.

მსმალო. შევლა გაზეთებში დაბეჭდილია დიდი ვეზირის ცირკულიარი, პროვინციების ლუბერნატორები ადრი, რომ თითოეულ მაზრაში აღმინისტრატორული რეკა(კამისია) შეადგინონ მა რჩევისათვის ადგილობრივი მცხოვრებლებისაგან უნდა იქნეს შედგენილი, რომელთაც ხალხი კარგის თვალთ უყურებს, რომელთაც პატიოსნად სთელიან და ენდობიანო.

ნუ მიაკცევთ ყურადღებასო, სწერს დიდი ვეზირი ფაშებს, ნურც წოდებას, ნურც ნაციონალიზმს და ნურც სხვა რამ განსხვავებასო; მხოლოდ ამათი ჭკუა და პატიოსნება მიიღეთ მხედველობაში.

ინგლისურს გაზეთებში იწერებინან, რომ ხმა, რომ ვითომც ზლადსტონისთვის წინადადება მიეცეს მსმალოს მთავრობას და ის დათანხმებულიყოს სტამბოლში წასვლას, ეს ხმა სრულიად უსაფუძვლო არისო.

საზრანგეთი. მფიციალურს გაზეთში დაბეჭდილი იყო განკარგულება შესახებ ახალი ლუბერნატორების (პრეფექტების) დანიშვნისა. ამ განკარგულების თაობაზე ერთი ფრანკო-სუბული გაზეთი იწერება, რომ „ახალი პრეფექტების სიის გადახედვამ ჩვენ უფრო დაგვარწმუნაო, რომ სამინისტროს ვიცე-პრეზიდენტი ბჰიუჭე ნამდვილი ბონპარტიტი არისო: თითქმის ყველა ახალი პრეფექტები ისეთი პირები არიან, რომელნიც ნაპოლეონის იმპერიის დროს იყვნენ ან პრეფექტებად და ან სუპრეფექტებად (ვიცე-ლუბერნატორებად).

საზოგადოთ, რაც დრო გადის, უფრო ხშირად ისმის ახლანდელს სამინისტროს ვიცე-პრეზიდენტზე საყვედური და უკმაყოფილება. მაგრამ მაკ-მაჰონს ისე მაგრათ ჩაუკიდებია იმისთვის ხელი, რომ არამცა-და-არამც არა ჰსურს, რომ დაითხოვოს. მაკ-მაჰონი კარგათ ხედავსო, ამბობენ გაზეთები, რომ ბჰიუჭემ თავის გამგეობით მთელ საფრანგეთს შეაძულა თავიო, მაგრამ იმას აშინებენო, რომ თუ ახალი, უფრო ლიბერალური სამისტრო დანიშნე, უეჭველია, ტიერის გავლენა გაძლიერდება საფრანგეთში და ის შენს უფლებას (პრეზიდენტობასა) მალე ორმოს გაუთხრისო.

იტალია. დიდი დღესასწაულები, ჯარების დახედვა და სადღეგრძელოების სმა არის ამ ჟამად მილანში, სადაც გერმანიის იმპერატორი—მილჰელმა იმყოფება იტალიის კოროლის სტურად.

მსპანია. ტელეგრაფი გვატყობინებს, რომ კარლისტების ხუთი დენერალი და რამდენიმე აფიცერი საფრანგეთის სამხედროზე გადასულან და იქვე დაუჭრიათ.

ორიოდე სიტყვა სახალხო სასწავლებლებზე

აბა ვის ნახეთ ეხლა იმისთანა ცოტა მაინც ნაწველ კაცსა, რომელიც არ იძახოდეს ან არ ფიქრობდეს, რომ სწავლა არის პირველი განათლებელი კაცისა; რომელიც არ ამტკიცებდეს, რომ მომავალი ჩვენი ნუგეში, ჩვენი იმედი მდგომარეობს მარტო სწავლაში და სხვა არაფერში. ამ ნაწველ კაცთ შუა ზოგნი უფრო მეტსაც მოელოან ამ ხალხის სწავლებიდან; იმათა ჰგონიათ, რომ ბედი და უბედობა, როგორც ცალკე კაცისა, აგრეთვე მთელი ხალხისა,

დამოკიდებულია მარტო ერთ სწავლაზე, რომ მარტო სწავლაშია გამოხეული ხალხის ფეხზე დამყენებული თილისმური ძალა. მსენი იძახიან: „გააერცვლეთ ხალხში ცოდნა, ასწავლეთ ყველას წერა, კითხვა, დათვლა და სხვა სასწავლებლის საგნები, და მაშინ ნახეთ, თუ როგორ შეცოტადება ქვეყანაზე უბედურება, როგორ გადიდდება მისი კეთილმდგომარეობაო.“

მს სულ ძრიელ კარგი. მართალია, ნამდვილი სწავლისაგან ეს ყველაფერი ადვილად შესაძლებელია; მართალია, ცოდნა განათლების, გონების და ზნეობის ყოველი წარმატების საძირკველია—ჩვენც თითონ ამასა ვფიქრობთ; ვისაც კი ცოტა რამ უსწავლია, ახსოვს კაცობრიობის წარსული ისტორია, ის იმ საათშივე დათანხმდება, რომ ცოდნა მართლად და დიდი ძალა იყო წარსულშია, დიდი ძალაა აწმყოში და დიდ ძალათაც დარჩება მომავალში.

მაგრამ საქმე ხომ ამაში არ არის, ამისთანა ძალას ვერაფერ გამოაცლის ცოდნას. ლაპარაკი იმაზე, თუ რას ეძახიან ისინი ნამდვილ ცოდნას და რამდენათ შეგვიძლიან მოველოდეთ ამ ნამდვილი ცოდნის გავრცელებას საზოგადოებაში და ხალხში. მთუ შემოხსენებული სახალხო სკოლების მომხრეები იმასა სთელიან ნამდვილ ცოდნათ, რითიც, მაგალითად, უტყვენ თავებს გერმანიის სკოლებში, მაშინ ჩვენ ერთმანეთთან ლაპარაკიც არ შეგვიძლიან. ჩემი აზრით ესეთი სკოლები ერთი საქმის მეტს არას აკეთებენ; ეს საქმე გახლავთ შაგირდებისაგან სალდათების მომზადება: სკამიდგანვე მოწაფეს აჩვევენ გამოწვებილ დისციპლინას, თვლის დაუხამხამებლიე ატანას წიხლისა, ყურგლეჯისა, წყებლისას და სხვანი. ღამეთანხმებით, რომ ძრიელ სასაცილოა ასეთი სწავლების ნამდვილ ცოდნათ ჩათვლა.

ჩვენი აზრით, ნამდვილი ცოდნა არის ის ცოდნა, რომელიც მიმართავს კაცობრიობის ნამდვილ ბედნიერებისაკენ, გვაჩვენებს ჩვენ დანიშნულებას, ის ცოდნა, რომელიც კაცობრიობის ისტორიიდან და ეხლანდელი მდგომარეობიდან გვირკვევს გზას ბედნიერი და მეცნიერი ცხოვრებისას, აპატიოსნებს კაცის ბუნებას და სახავს მის გულში კაცთა სიყვარულს, ძმობას და თავისუფლებას. არც დრო და არც ალაგი გვაქვს, რომ უფრო გავრცელებით გამოვთქვათ ეს აზრები; მარტო იმას დაუმატებთ, რომ ამისთანა მიზანს შესწირეს თავი უმეტეს გამოჩენილმა მორალისტებმა და პედაგოგებმა, მაგალითად, დიდმა რობერტ მუნმა, პესტალოციმ და სხვებმა.

მინ უნდა გააერცვლოს ასეთი ცოდნა საზოგადოებაში?—თითონ საზოგადოებამ. რა შეძლება აქვს იმას ამ საქმისთვის?—ბევრი არაფერი. ჯერ ერთი ესა, რომ საზოგადოებაში ათასში ერთი კაცი არ იპოვება, რომელიც ელტოდეს ამ ადამიანურ მიზანს, ისეთი კაცი, რომლისთვისაც ხალხის სამსახური მარტო სიტყვა კი არა საქმეც იყოს. მეორე, რომ საზოგადო მატერიალური შეძლება თითქმის სულაც არ არის, თუმცა ცალკ-ცალკე წევრების ჯიბე-უბე პურის ტომარასავე გატიკულია.

ამიტომაც ზემო ნათქვამი ცოდნის გავრცელება თუ სრულებით შეუძლებელი არ არის, ძალიან და ძალიან ძნელი მაინც არის. მაშასადამე, რომელი საშუალებლა გერჩება საზოგადოების და ხალხის გასანათლებლათ, როდესაც ზემონათქვამი-

გან თითქმის სრულებით არას უნდა მოველოდეთ? რითი უნდა აჩვიოთ ახლოგაზდობის გაცემითო. და მსენათ ბითი ძალა, როდესაც ჩვენებური სახალხო სასწავლებლები ვერ ასარულდებენ იმ მაღალ დანიშნულებას, რომელიც მიეწერება მარტო მეცნიერებაზე დაწესებულ, აშენებულ სასწავლებლებს?

ჩვენ გვეტყვიან, რომ ეხლა იმისთანა სასწავლებლები იპოვებინან, რომელთაც შეუძლიან მაგ საქმის ასრულება, რომელთაც ძალსა და რბილში გაუჯდათ ეს ფიქრები და თავგანწირულნი შეუდგნენ ამ საქმესო, მაშასადამე—დაუმატებენ ისინი—ეხლანდელს კარგა მოწყობილ სკოლებშიაც შესაძლებელია იმ ფიქრების ასრულება, რომელზედაც შენა ბრძანებო. მართლათაც, რომ ასე იყოს, სწორეთ რომ სასწავლებლები ძრიელ მშვენიერი ახლოგაზდები იყვნენ, მაინცა და მაინც ამითი ნამდვილი ცოდნა არ ჩანერგდება არც სკოლებში და არც საზოგადოებაში, ეს იმიტომ რომ სკოლის გავლენის გარდა, სხვაც ბევრი რამა მოქმედობს ყმაწვილის გონებაზე და მის სულზე: საზოგადო, პოლიტიკური, შინაურული მდგომარეობა და სხვანი. აბა ერთი, თუ ღმერთი გწამთ, რა ხეირს უნდა მოველოდეთ იმ ორი გავლენიდან, რომლებშიაც სკოლა თავის მიმართულებით აჩვენებს მოსწავლეს კაცთმოყვარეობის და ძმობის მაგალითს, და ცხოვრება კი სწყვეტს. ჰმუსრამს ამ ადამიანურ ნათესს, ამ წმინდა ცნობას!

სკოლაში გიქადაგებენ — გიყვარდეს კაცში კაცობრიობა, საზოგადოებაში თავისუფლება და ძმობა, მთელ ქვეყანაში სიმართლე და ჭეშმარიტებაო, —სახლში კი დღეში ასჯერ ჩაგჩიხინებენ, რომ ამ მშვენიერი სწავლით ქოხს ვერ ააშენებ; ყოველ დღე ათასი მაგალითით გიმტკიცებენ, რომ კაცთმოყვარეობა ფუჭი სიბრძნევეა, თუ არ გაჰგლეჯამ, თუ არ გასცარცვამ მეზობელს, თუ კისერზე არ დააჯდება დაბალს და დაჩაგრულს, შენ თითონ დაგადაბლებენ, შენ თითონ შეგკამაზავენ ვირივით და ზედაც შეგასხდებიან.

მს ფილოსოფია არის საძირკველი ჩვენი ეხლანდელი საზოგადო ცხოვრებისა და ვაი იმისი ბრალი, ვინც ამ ფილოსოფიას წინააღმდეგი გაუხდებო. ბედნიერების გარგოლა ისე შეუბრალებლიე გასრესამს ამ თამამს, როგორც ჭიას.

აბა რა შეუძლიან ამ მძლავრ მაგალითებთან, ამ დაუმარცხებელ მიმართულებასთან მარტო თითო-თითო ულონო მოველენას და ერთი-ორი კაცის გონიერულ სიტყვას? საზოგადო მიმართულება ისე აბრუნებს ცალცალა კაცის ცხოვრებას, რომ საერთო ინტერესს, ძმობას იმაში ბინა არა აქვს და გვიანაც დაიჭერს იგი მას. ღა ამიტომ ის, ვისთვისაც მართლა ძვირფასია თავის ქვეყნის და ხალხის ბედნიერება, უნდა შორს გაუდგეს ასეთ მიმართულებას და თითქმის მარტო ან მეგობრების პატარა წრეში იწარმოვოს თავის მიზნის მომწიფებისთვის.

მთუ ეს არაფერი არ ასრულდება სკოლებში, მაშ რას უნდა მოველოდეთ ამ უკანასკნელიდან?—მარტო ერთს: ხეირიან წერა-კითხვის და თვლის სწავლებას. მს არის პირველი და თავი მიზანი ყველა ეხლანდელი სახალხო სკოლებისა. რასაკვირველია, შეძლებისა და გვართ, შეიძლება სწავლის პროგრამის განიერება, გადიდება. სასწავლებლის ღონისძიებისამებრ, წარმოსდგება ის

